

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Sancti Gregorii Moralis Expositionis In Beatum Iob Liber Decimvsnonvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

S AN C T I G R E G O R I I
M O R A L I S E X P O S I T I O N I S
I N B E A T V M I O B
L I B E R D E C I M V S N O N V S .

C A P U T P R I M U M .

UID mirum, si aeterna Dei sapientia
conspici non valet, quando ipsa quo-
que invisibilia quae per eam condita
sunt, humanis oculis comprehendi non
possunt: In rebus ergo creatis discimus
creatorem omnium quanta humilitate veneremur:
ut in hac vita usurpare sibi de omnipotentis Dei
specie mens humana nil audeat, quod solum electis
suis premium in subsequenti remuneratione servat.
Unde bene postquam dictum est: [*Abcondita est
ab oculis omnium viventium;*] illico subinfertur:
[*Volucres quoque cali later.*] In Scriptura enim
sacra volucres aliquando in malo, aliquando in
bono dantur intelligi. Per volucres quippe non-
numquam potestates aereae designantur, bonorum
studii adverte. Unde Veritatis voce dicitur: *Quo-*
niam semen quod secus viam cecidit, venerunt vo-
lucres, & comederunt illud: quia nimirum mali-
gni spiritus humanas mentes obsidentes, dum cogi-
tationes noxias ingerunt, verbum vitae à memoria
evellunt. Hinc rursus cuidam diviti superba fa-
pienti dicitur: *Vulpes foveas habent, & volucres
cali nidos; filius autem hominis non habet ubi caput
suum reclinet.* Vulpes valde fraudulenta sunt ani-
malia, quae in fossis, vel specubus se abscondunt:
cumque apparuerint, numquam rectis itineribus,
sed tortuosis anfractibus currunt. Volucres vero,
ut novimus, alto volatu se in aera sublevant. No-
mine ergo vulpium, dolosa atque fraudulenta: no-
mine autem volucrum, haec eadem superba damo-
nia designantur. Ac si dicat: *Fraudulenta & elata
demonia in corde vestro, id est, in cogitatione su-
perbiae inveniunt habitationem suam; filius autem
hominis, ubi caput suum reclinet non habet; id
est, humilitas mea requiem in superba mente vestra
non invenit. Quasi enim quodam volatu volucris
illa prima se extulit, quae per elatam cogitationem
dixit: In calum conscendam, & super astra cali exalta-
bo sedem meam, sedebo in monte testamenti, in la-
teribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nu-
bium, & ero similis Altissimo.* Ecce quam alta su-
perbe volando petiit. Quem etiam volatum & pri-
mis hominibus persuasit. Ipsi quippe volando quasi
super se ire conati sunt, quando eis dictum est, ut
gustarent, & essent sicut dii. Cumque similitudi-
nem divinitatis appetunt, immortalitatis munera
perdiderunt. Qui in terram moriendo non insent,
si super terram humiliter stare voluissent. At contra,
in bono volucres poni solent, sicut in Evangelio
Dominus cum similitudinem regni caelestis ex grano
sinapis denunciaret, dixit: *Cui simile est regnum
Dei, & cui simile estimabo illud? Simile est grano
sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum,
& crevit, & factum est in arborem magnam, & vo-
lucres cali requieverunt in ramis eius.* Ipse quippe
est granum sinapis, qui in horti sepultura plantatus,
arbor magna surrexit. Granum namque fuit cum
moreretur, arbor cum resurgeret. Granum per hu-

A militatem carnis, arbor per potentiam majestatis.
Granum, quia *vidimus eum, & non erat aspectus:* *Esai. 3.*
arbor autem, quia *speciosus forma pra filiis homi-* *Ps. 4. a*
num. Hujus arboris rami, sancti praedicatores sunt. *2.*
Et videamus quam late tendantur. *Quid enim de*
cis dicitur? In omnem terram exiit sonus eorum, & *Ps. 18. a*
in fines orbis terra verba eorum. In istis ramis volu-
cres requiescunt: quia sanctae animae, quae quibus-
dam virtutum pennis à terrena cogitatione se suble-
vant, in eorum dictis atque consolationibus ab hu-
jus vitae fatigatione respirant. Hoc igitur in loco
postquam de sapientia dictum est. [*Abcondita est
ab oculis omnium viventium;*] recte subjungitur:
[*Volucres quoque cali later;*] quia in hac corruptibi-
li carne constituti, naturae ejus potentiam ipsi quo-
que videndo non penetrant, qui jam per meritum
sanctae contemplationis volant. Ubi apte subjun-
gitur:

*Quod maligni spiritus famam tantum de Deo per
Scripturas sanctas & miracula audiunt, sed
de ejus sapientia nihil intelligunt.*

C A P U T I I .

P *erditio & mors dixerunt: Auribus nostris audi-*
vimus famam ejus. Qui perditionis & mortis
nomine, nisi maligni spiritus designantur: qui in-
ventores mortis & perditionis extiterunt, sicut de
ipso eorum principe sub ministri ejus specie per
Joannem dicitur: *Et nomen illi mors.* Cui subiecti
omnes superbi spiritus, de hac sapientia quae Deus *Apor. 6. b*
est, dicunt: [*Auribus nostris audivimus famam
ejus;*] quia nimirum visionem illius plena beatitu-
dine habere nequiverunt. Videre quippe perfecte
coaeternam Deo sapientiam, hoc est quod habere.
Unde ad Joannem de munere vicentis dicitur:
Dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen *Apor. 2. e*
novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.
In hac enim vita scire aliquid, vel videre possumus,
etiam quod non accepimus habere. Nomen vero
novum in calculo scriptum, id est, in aeterno prae-
mio notitiam Dei humanis mentibus inusitatam,
scire nemo potest, nisi qui hanc etiam acceperit
habere. Quia itaque, ut diximus, videre Deum,
hoc est quod habere; ideo iniqui spiritus hanc sa-
pientiam non vident, quia repulsi per superbiam
nequaquam eam habere poterunt. Ad lucem quip-
pe ejus clausurunt oculos cordis, superfusus ejus ra-
diis repugnantes, sicut intelligi etiam de eisdem
malignis spiritibus potest, quod scriptum est: *Ipsi* *10b. 24. b*
rebelle fuerunt lumini. Famam ergo sapientiae ma-
lignis spiritibus audisse, sed eandem sapientiam
non vidisse, est & ejus potentiam ex virtute illius
cognovisse, & tamen sub ea humiliter stare noluisse.
Unde & Veritatis voce de ipso malignorum spi-
rituum capite dicitur: *Ille homicida erat ab initio, 10an. 8. e*
& in veritate non stetit. Sequitur:

Matt.
13. b
Luc. 8. a

Matt.
8. c
Luc. 9. g

Esai. 14. e

Gen. 1. a

Matt.
13. c

Quod solius Dei est scire seipsum, & quos praeferat, & ad quos veniat, & in quibus quiescat.

CAPUT III.

Deus intelligit viam eius, & ipse novit locum illius. Hæc coæterna Deo sapientia aliter viam habet, atque aliter locum. Locum verò si quis intelligat, non localem. Nam teneri corporaliter non potest Deus: sed ut dictum est, locus intelligitur non localis. Locus sapientiae Pater est, locus Patris sapientia, sicut ipsa Sapientia attestante dicitur: Ego in Patre, & Pater in me. Aliter ergo ipsa sapientia habet viam, atque aliter locum. Viam per humanitatis transitum, locum verò per statum divinitatis. Inde enim non transit, unde aeterna est: sed inde transit, unde propter nos apparuit temporalis. Sic namque in Evangelio scriptum est: Quia egrediens ab Hiericho Dominus transibat. Duo autem caeci sedentes juxta viam, clamaverunt, dicentes: Domine miserere nostri fili David. Ad quorum vocem, sicut illic scriptum est, stetit Jesus, & lumen reddidit. Quid est autem transeundo audire, stando lumen restituere, nisi quòd per humanitatem suam nobis miseratus est, qui per divinitatis suae potentiam, à nobis mentis nostrae tenebras exclusit? Quòd enim propter nos natus & passus est, quòd resurrexit, ascendit in caelum, quasi transit Jesus: quia hæc nimirum actio temporalis est. Sed stans eos tergit & illuminavit; quia non sicut illa dispensatio temporalis, ita verbi aeternitas transit, quæ in se manens innovat omnia. Stare enim Dei, est incommutabili cogitatione mutabilia cuncta disponere. Qui ergo clamorem petentium transiens audivit, stans lumen reddidit: quia etsi propter nos temporalia pertulit, inde tamen nobis lucem tribuit, unde habere mutabilitatis transitum nescit. Quia igitur quando per carnem appareret hominibus incertum fuit, rectè nunc dicitur: [Deus intelligit viam eius, & ipse novit locum illius.] Ac si aperte diceretur: Humanæ cogitationi occulta sunt, vel quando per carnem ad homines sapientia veniat, vel quomodo apud Patrem invisibilis, etiam cum foris apparuerit, persistat. Quamvis hoc intelligi & aliter potest. Nam via ejus non inconvenienter accipitur hoc ipsum quod venit ad cor, seseque nobis intrinsecus infundit. Locus verò ejus fit cor, ad quod veniens permanet. De hac quippe via illius dicitur: Vox clamantis in deserto, parate viam Domino: id est, in corde vestro venienti sapientiae adiutum referate, sicut aliàs dicitur: Iter facite ei, qui ascendit super occasum. Super occasum fuit ascendere, ipsam mortem quam pertulerat, resurgendo superasse. Ait ergo: Ei qui ascendit super occasum, iter facite: id est, resurgenti Domino in vestris cordibus per fidem viam præbete. Hinc Joanni per spiritum dicitur: Præbete ante faciem Domini parare vias ejus. Quisquis etenim prædicando à lordibus vitorum corda audientium mundat, venienti sapientiae viam præparat. Habet ergo viam ista sapientia, habet & locum. Viam qua venit, locum quo manet, sicut ipsa ait: Si quis diligit me, sermonem meum servabit: & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansorem apud eum faciemus. Via est igitur qua venit, locus quo manet. Sed quando venit, quæ ubique est? An venire est sapientiae, per illuminationem mentis nostrae indicare presentiam majestatis suæ? Et quia hominibus incertum est vel in cujus corde veniat, vel in quo postquam venerit, permanendo quiescat, rectè nunc dicitur: [Deus intelligit viam ejus, & ipse novit locum illius:] quia solius divina visio estcernere, vel quibus modis intellectus sapientiae ad cor hominis veniat, vel cujus mens intellectum

A vita, quem perceperit, mortiferis cogitationibus non amittat. Et quia hæc eadem sapientia per humanitatis gratia manifestata, in cunctis mundi partibus, electorum fuerat corda repletura, rectè subditur: [Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia quæ sub celo sunt respicit.] Respicere quippe Dei, est ea quæ amissa ac perita fuerant, ad suam gratiam reformare. Unde scriptum est: Rex qui sedet in solio judicij, dissipat omne malum intuitu suo. Respicendo namque levitatis nostræ mala coereuit, & magna merita maturitatis dedit. Unde adhuc subditur:

Quod animas vagas & mobiles, divina gratia virtute constantia & stabilitate iustitia stabilis, & aliquando ne extollantur, reprimis tentationibus, quos sublimat virtutibus.

CAPUT IV.

Qui fecit ventis pondus. Velocitate enim ac subtilitate ventorum in Scriptura sacra solent animæ designari, sicut per Psalmistam de Deo dicitur: Qui ambulat super pennas ventorum; id est, qui transgreditur virtutes animarum. Fecit ergo ventis pondus: quia dum superna sapientia replet animas, eas maturitate indita graves reddit; non illa gravitate qua dicitur: Filij hominum usquequo gravi corde? Aliud namque est gravem esse per consilium, aliud per peccatum: aliud est gravem esse per constantiam, aliud per culpam. Ista enim gravitas pondus habet oneris, illa virtutis. Pondus ergo accipiunt animæ, ut ab intentione Dei non jam levi motu desiliant, sed in eum fixa constantiae gravitate consistant. Adhuc ille populus leviter movebatur, de quo per Prophetam dicitur: Abiit vagus in viam cordis sui: viam ejus vidi, & dimisi eum. Grave autem consilium cordis omnem inconstantiam vagationis expellit. Et quoniam sunt animæ, quæ levi motu nunc ista, nunc illa desiderant, omnipotens Deus quia ipsas leves fluctuationes mentium non leviter pensat, vagationem cordis relinquendo dijudicat. Sed cum per gratiam respicit vagam mentem, in consilij stabilitatem figit. Rectè ergo nunc dicitur: [Qui fecit ventis pondus:] quia cum leves motus animi misericorditer dignatur aspicere, hunc protinus ad constantiae maturitatem format. Vel certè ventis pondus facere, est concessam hinc electis de virtutibus gloriam, permixta infirmitate temperare. Unde & subditur: [Et aquas appendit mensura.] Aquæ in Scriptura sacra, aliquando Spiritum sanctum, aliquando scientiam sacram, aliquando scientiam pravam, aliquando tribulationem, aliquando defluentes populos, aliquando mentes bonorum, fidei prædicamenta sequentium, designare solent. Per aquam quippe, sancti Spiritus infusio designatur, sicut in Evangelio dicitur: Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Ubi Evangelista secutus adjunxit: Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Rursum per aquam sacra scientia designatur, sicut dicitur: Aqua sapientiae salutaris potabit eos. Per aquam quoque prava scientia appellari solet, sicut apud Salomonem mulier, quæ typum hæreseos tenet, callidis suasionibus blanditur, dicens: Aquæ furtivæ dulciores sunt. Aquarum etiam nomine nonnumquam solent tribulationes intelligi, sicut per Psalmistam dicitur: Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ usque animam meam. Per aquam, populi designantur, sicut per Joannem dicitur: Aquæ verò sunt populi. Per aquam quoque non solum fluxus decurrentium populorum, sed etiam bonorum mentes, fidei prædicamenta sequentium, designantur; sicut Propheta ait: Beati qui seminatis super omnes aquas. Et per Psalmistam dicitur: Vox Do-

Vertical text on the right edge of the page, possibly a library or collection stamp.

mini super aquas. Hoc ergo in loco quid aquarum nomine, nisi electorum corda signantur, quæ per intellectum sapientiæ, auditum jam supernæ vocis acceperunt? De quibus rectè dicitur.

Cur ipsi Sancti, qui ad summa rapiuntur, tentationibus reprimantur.

CAPUT V.

ET aquas appendit mensura.] Quia Sancti ipsi, qui sancto sublevante Spiritu ad summa rapiuntur, quamdiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur: ut nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt: sed ne extollantur superbiâ, fit in eis ipsarum quædam mensura virtutum. Hinc est enim quòd Elias dum tot virtutibus in alta profecisset, quadam mensura suspensus est, dum Jezabel postmodum quamvis reginam, tamen mulierculam fugit. Pendo quippe hunc miræ virtutis virum, ignem de celo trahere, & secundò * quinquaginta viros cum suis omnibus, petitione * subdita concremare, verbo caelos à pluviis claudere, verbo caelos ad pluvias aperire, fuscitantem mortuos, ventura quoque prævidentem: & ecce rursus animo occurrit, quo pavore ante unam mulierculam fugerit. Considero virum timore percussum, de manu Dei mortem petere, nec accipere: de manu mulieris mortem fugiendo vitare. Quærebatur enim mortem dum fugeret, dicens: Sufficit mihi, tolle animam meam: neque enim melior sum quam patres mei. Unde ergo sic potens, ut tot illas virtutes faciat: unde sic infirmus, ut ita feminam pertimecat, nisi quia aquæ appenduntur mensurâ: ut ipsi sancti Dei homines & multum valeant per potentiam Dei, & rursus quadam mensurâ moderati sint per infirmitatem suam? In illis virtutibus Elias quid de Deo acceperat, in istis infirmitatibus quid de se esse poterat, agnoscebat. Illa potentia virtus fuit, ista infirmitas cultus virtutis. In illis virtutibus ostendebat quid acceperat: in istis infirmitatibus monstrabatur Elias, in infirmitatibus servabatur. Sic Paulum video fluminum & latronum, civitatis & solitudinis, maris ac terræ pericula sustinentem, frænantem jejuniis ac vigiliis corpus, sustinentem frigoris & nuditatis ærumnam, ad Ecclesiarum custodiam vigilanter se ac pastoraliter exerentem, ad tertium cælum raptum, rursusque eum in paradysum raptum, & audisse arcana verba, quæ non licet homini loqui: & tamen fatanæ angelo ad tentandum conceditur, orat ut eximi debeat, & non exauditur. Cujus cum ipsa initia conversionis aspicio, perpendo quòd ei superna pietas caelos aperit, seque illi Jesus de sublimibus ostendit. Qui lumen corporis ad tempus perdidit, lumen cordis in perpetuum accepit. Ad Ananiam mittitur, vas electionis vocatur: & tamen de civitate eadem, quam post visionem Jesu ingressus fuerat, fugiens recedit, sicut ipse testatur dicens: *Damasci prepositus gentis Arethe regis custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet: & per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus ejus. Cui licenter dicam: O Paule in cælo jam Jesum conspicias, & in terra adhuc hominem fugis? In paradysum ducis, secreta Dei verba cognoscis, & adhuc à fatanæ angelo tentaris? Unde sic fortis, ut ad cælestia rapiaris? Unde sic infirmus, ut in terra hominem fugias, & adhuc à fatanæ angelo adversa tolere: nisi quia ipse qui te sublevat, rursus subtilissimâ te mensurâ moderatur, ut & in miraculis tuis nobis prædices virtutem Dei, & rursus in timore tuo reminisci nos facias infirmitatis nostræ? Quæ tamen infirmitas ne in desperationem nos pertrahat cum pulsât, dum de infirmitate tua Dominum ro-*

gares, quia auditis non es, nobis quoque locutus es, quid audisti: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* Aperta ergo voce Dei ostenditur, quia cultus est virtutis, infirmitas. Tunc quippe bene interius custodimur, cum per dispensationem Dei tolerabiliter tentamur exterius, aliquando vitiis, aliquando pressuris. Nam eis quoque, quos viros novimus fuisse virtutum, tentationes atque certamina non desuere vitiorum. Hinc est enim quòd ad consolationem nostram idem prædicator egregius de se quædam talia prodere dignatur, dicens: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis.* Ad ima quippe pertrahit caro, ne extollat spiritus: & ad alta sustollit spiritus, ne prosterнат caro. Spiritus levat, ne jaceamus in infimis: caro aggravat, ne extollamur ex summis. Si non sublevante spiritu nos caro tentaret, pondere proculdubio tentationis suæ in ima dejiceret. Rursus verò si non tentante carne ad summa nos spiritus sublevaret, in superbiæ casu ipsa nos pejor sublevatione prosterneret. Sed fit certo moderamine, ut dum uniusquique Sanctorum jam quidem interius ad summa rapitur, sed adhuc tentatur exterius, ne desperationis lapsum, nec elationis incurrat: quoniam nec tentatio exterior culpam perficit, quia interior intentio sursum trahit: nec rursus intentio interior in superbiâ elevat, quia tentatio exterior humiliat, dum gravat. Sicque magno ordine cognoscimus in interiori profectu quid accipimus, in exteriori defectu quid sumus. Et miro modo agitur, ut nec de virtute quisquam extolli debeat, nec de tentatione desperare: quia dum spiritus trahit, & caro retrahit, subtilissimo judicij interni moderamine, infra summa, & supra infima in quodam medio anima libratur. Bene ergo dicitur: *[Et aquas appendit mensura.]* Sequitur: *[Quando ponebat pluviis legem, & viam procellis sonantibus; tunc vidit illam, & enarravit, & præparavit, & investigavit.]* Solent per pluvias, prædicantium dicta signari. Unde per Moysen dicitur: *Expectetur sicut pluvia eloquium meum. Quorum videlicet verba cum blandè persuadent, pluvix sunt: cum verò terribilia de venturo judicio intonant, sonantes procellæ. Et notandum, quòd pluviis lex ponitur, ut via procellis sonantibus aperiat. Lex quippe est ipsis prædicatoribus posita, ut vivendo impleant, quod loquendo suadere festinant. Nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adjuvatur. Hinc enim per Psalmistam dicitur: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, & projecisti sermones meos post te.* Sermones etenim Dei post se prædicator projicit, cum hoc quod dicit, facere contemnit. Quando autem dicitis ejus, alter obediat, dum ipse respuit opere, quod prædicat voce, & dissimulat audire quod narrat: De ista prædicationis lege scriptum est: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, Matt. 5. & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. Qui autem fecerit, & docuerit sic, magnus vocabitur in regno cælorum.* Regno cælorum, videlicet Ecclesiam præsentem appellat, de qua scriptum est: *Et colligent de regno ejus omnia scandala, Matt. 13. f* In superno etenim regno scandala, quæ ex eo colligi debeant, non habentur. Qui ergo solvit opere, & sic docet voce, in isto regno cælorum erit minimus, in illo nec minimus. Viam autem procellis sonantibus posuit, cum prædicatoribus suis, ad corda hominum terrore venturi judicij percussâ, aditum fecit. Prius itaque lex ponitur, ut postmodum via pandatur: quia illa vox cor audientis penetrat, quæ hoc quod ore sonuerit, opere conservat. Tunc autem cum legem pluviis, & viam procellis sonantibus poneret, hanc sapientiam Deus vidit, enarravit,*

CAPUT VI.

Gen. 22.
Deut. 13.

preparavit, & investigavit. Usitata sacri eloquij A
 locutione videre Dei dicitur, videre nos facere, si-
 cut iusto viro Dominus dicit: *Nunc cognovi quod ti-*
meas Deum. Et Israelitæ præmonentur: *Tentat vos*
Dominus Deus vester, ut sciat si diligitis eum: id
 est, ut scire vos faciat. Tunc ergo cum legem plu-
 viis poneret, hoc est, mandatum custodiae prædica-
 toribus daret, hanc incarnatam sapientiam videri
 & enarrari à prædicatoribus, preparari & investi-
 gari ab auditoribus fecit. Sibi quippe illam præpa-
 rat, quisquis illam bene vivendo in diem iudicij
 propitiam parat. Et notandum, quòd de ea qua-
 tuor dicta sunt. Ait enim: [*Vidit, enarravit, præ-*
paravit, investigavit] Vidit namque, quia species B
 est: enarravit, quia verbum: preparavit, quia re-
 medium: investigavit, quia occultum. Sed hoc
 quòd æterna Dei sapientia species Patris & Verbum
 dicitur, quando ab humana mente penetratur: Quis
 namque intelligat, vel verbum sine tempore, vel
 speciem sine circumfcriptione? Dicendum ergo
 erat aliquid, quod de illa homo cognosceret in se.
 Unde apertè subditur:

Quòd in eo sapientiam Domini se habere, potest homo
cognoscere, si timeat Deum, & quem in sua natura
non intelligit, in se quodammodo cognoscit.

C. A. P.
XXIX.

Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit: *Quis mihi tribuat, ut sim*
*iuxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me: quando splende-
 lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris? Sicut fui in diebus*
adoleſcentiæ meæ, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens
mecum, & in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meo butyro, & petra fundebat
mibi rivus olei. Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant mihi ca-
thedram. Videbant me iuvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant. Principes
cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, & lingua
eorum gutturi suo adharebat. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium
reddebat mihi, eo quod liberaſsem pauperem vociferantem, & pupillum cui non erat adiutor.
Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. In iustitia indutus sum, &
vestivi me sicut vestimento & diademate, iudicio meo. Oculus fui ceco, & pes claudò. Pa-
ter eram pauperum: & causam quam nesciebam, diligentissime investigabam. Conterebam
molæ iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Dicebamque, In nidulo meo moriar,
& sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in mes-
sione meâ. Gloria meâ semper innovabitur: et arcus meus in manu meâ instaurabitur. Qui
me audiebant, expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis
addere nihil audebant, et super illos stillabat, eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam;
et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant:
et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus: cumque se-
derem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen merentium consolator.

CAPUT VII.

Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, &
 dixit. Quia enim parabola similitudo nomina-
 tur, apertè constat quòd per exteriorum verborum
 formam, mysteria loquitur, qui ad loquendum, para-
 bolam assumpsisse memoratur. Cùm etenim sua nar-
 rat, quæcumque sunt sanctæ Ecclesiæ ventura denun-
 tiat: & per hoc quod ipse patitur, indicat quid illa pa-
 ciatur. Nonnùmquam verò sic suæ historiæ verba per-
 miscet, ut nil allegoricum insonet: nonnumquam ve-
 rò sic suos dolores loquitur, ac si ex voce dolentis Ec-
 clesiæ loquatur. In hac verò ultima sui parte sermo-
 nis, ultimum tempus designat Ecclesiæ, quando ad-
 versarios suos, id est, carnales quosque, vel hæreticos
 atque gentiles, quos nunc studet sapientiæ auctorita-
 te comprimere, effrenata jactantia elatos cogit ir-
 rita tolerare. Unde in hoc quoque sermone dicitur:
Nunc autem derident me juniores tempore, quorum non
dignabar patres ponere cum canibus gre-gis mei. Et ip-
 sa ordinis ratio exposcit, ut per verba beati Iob ulti-
 ma, extremi sanctæ Ecclesiæ designentur dies, quan-
 do persecutione crescente, apertas hæreticorum vo-
 ces tolerare compellitur, cùm motus cordis sui, quos
 nunc in tra cogitationum sinus contegnant, tunc in

Iob. 30.

C voce manifestati erroris aperiunt. Nunc enim, sicut Apoc. 20,
 per Joannem dicitur, draco in abyſſo clausus tenetur,
 quia diabolica malitia in eorum subdolis cordibus
 occultatur. Sed sicut illic scriptum est, educetur dra-
 co de puteo abyſſi: quia quòd modo præ timore te-
 gitur, tunc contra Ecclesiam publicè de iniquorum
 cordibus omne serpentinum virus aperitur. Nunc
 enim abscondit se sub blandiente lingua, sevens con-
 scientia, & malitia calliditatis, quasi quadam se tegit
 abyſſo simulationis: nunc Dominus, sicut Psalmistæ
 voce dicitur, *congregat sicut in utre aquas maris.* Uter
 quippe, carnalis est cogitatio. Aquæ ergo maris in utre
 congregatæ sunt, cùm amaritudo perversæ mentis
 non erumpit exterius in vocem pravæ libertatis. Ve-
 niet profectò tempus, quando contra hanc perversi
 atque carnales aperta voce prædicent, quòd nunc oc-
 culta cogitatione moluntur. Veniet tempus, quando
 catholicam Ecclesiã non solum injustis vocibus, sed
 etiã crudelibus plagis premant. Ab adversariis nam-
 que suis duobus modis Ecclesiã persecutionem pati-
 tur, scilicet aut verbis, aut gladiis. Sed cùm verbis
 persecutionem sustinet, exercetur ejus sapientia: cùm
 verò gladiis, exercetur ejus patientia. Sed verborum
 persecutiones ab hæreticis nunc etiam quotidie to-
 eramus, cùm ipsi hæretici linguis nobis subdolis, &

Ps. 32. b

falsa humilitate blandiuntur. Persecutiones verò gladiorum iuxta finem mundi secuturae sunt: ut granarum caelestibus horreis recondenda, tantò veriùs à peccatorum paleis exuantur, quantò acriùs affliguntur. Tunc electi omnes, qui in illa fuerint tribulatione comprehensi, reminiscuntur horum temporum, in quibus nunc Ecclesia fidei pacem tenet, & superba haereticorum colla comprimit, non potentatu culminis, sed iugo rationis. Reminiscuntur nostri, qui quieti fidei tempora ducimus: qui etsi in bellis coartamur, gentium, non tamen in dictis expugnatur patrum. Beatus ergo Job sanctae Ecclesiae typum tenens, quae tunc in illis angustiis invenitur: & tamen nostrae, ut dixi, quietis reminiscitur, sua transacta narrat, & aliis ventura denunciat, dicens.

Tantas tribulationes Ecclesiae in fine mundi venturas, per spiritum prophetiae sanctus Job praevidit, ut comparatione earum huius temporis pressura desiderari non immerito videantur.

CAPUT VIII.

Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos? Multa enim talia sancta Ecclesia doloribus pressa dictura est. Tantis quippe illam futurum est tribulationibus angustari, ut haec tempora cum magno suspirio desideret, quae nos cum magno dolore toleramus. Dicit ergo, dicit per vocem beati Job: [Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos?] Quia enim statutus dierum numerus, menses vocantur: quid aliud nomine signat mensium, nisi collectiones animarum? Dies quippe dum colliguntur in mensibus, subtrahuntur: quia & in hoc tempore sancta Ecclesia, dum veritatis luce splendentes animas colligit, in intimis abscondit. Aliquando etiam mensis pro perfectione ponitur, sicut Propheta ait: *Erit mensis ex mense; perfectio videlet eis in requie, quibus nunc perfectio fuerit in operatione. Reminiscatur ergo perfectionis pristinae, reducat ad memoriam quanta praedicatione sua collectis animabus reportabat lucra, & angustata tribulationibus dicat: [Quis mihi tribuat, ut sim iuxta menses pristinos?] In quibus profectò mensibus qualis fuerit, enumerando subjungit, dicens: [Secundum dies, quibus Deus custodiebat me, quando splendebat lucerna ejus super caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris.] Tunc quippe videt ex se, persecutione cogente, infirmorum multos cadere, quos nunc ut mater intra pacis sinum parvulos fovet, & intra tranquillae fidei cunas continet, quia admixti fortibus, ipsa fidei tranquillitate nutriuntur. Tunc verò tales multi casuri sunt, & per viscera charitatis, quidquid in damno parvulorum sustinet, se perpeti animus perfectorum dolet. Infirmorum etenim damna, ad corda fortium per compassionem transeunt. Unde per Paulum dicitur: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* Tantò enim quisque perfectus est, quantò perfectè sentit dolores alienos. Unde sancta Ecclesia infirmis tunc cadentibus angustata, cum horum reminiscitur temporum, jure dictura est: [Secundum dies, quibus Deus custodiebat me:] quia se tunc in illis aestimat cadere, quae se nunc in istis respicit custodiri. Bene autem dicitur: [Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris.] Lucernae enim nomine, lumen signatur sacrae Scripturae, de qua ipse Ecclesiae pastor dicit: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.* Et Psalmista ait: *Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine.* Quia autem principale nostrum mens est, appellatione capitis mens vocatur. Unde per Psalmistam dicitur: *Impinguasti in oleo**

A caput meum. Ac si apertè dicat: Charitatis pinguedine replesti mentem meam. Nunc ergo lucerna super caput Ecclesiae splendet: quia sacra eloquia tenebras nostrae mentis irradiant, ut in hoc caliginoso vitae praesentis loco, dum verborum Dei lucem percipimus, quae sunt agenda videamus. Nunc ad lumen ejus in tenebris ambulat: quoniam sancta universalis Ecclesia etsi alienae occulta cogitationis non penetrat, quia quasi faciem non cognoscit in nocte, tamen ponit gressus boni operis, directà lumine supernae locutionis. Sequitur.

Reminiscitur Ecclesia fecunditatis suae, quam in primo tempore habuit, quamvis circa mundi finem maxima praedicationis virtute roboretur.

CAPUT IX.

Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Sicut uniuersusque hominis, sic sancta Ecclesia aetas describitur. Parvula quippe tunc erat, cum à nativitate recens verbum vitae praedicare non poterat. Hinc enim de illa dicitur: *Sicut parvula est, & ubera non habet:* quia nimirum sancta Ecclesia priusquam proficeret per incrementa virtutis, infirmis quibusque auditoribus praebere non potuit ubera praedicationis. Adulta verò Ecclesia dicitur, quando Dei verbo copulata, sancto repleta Spiritu, per praedicationis ministerium in filiorum conceptione fecundatur, quos exhortando parturit, convertendo parit. De hacque aetate Domino dicitur: *Adolescentule dilexerunt te.* Univerſa quippe Ecclesiae, quae unam Catholicam faciunt, adolescentulae vocantur: non jam vetusta per culpam, sed novella per gratiam: non senio steriles, sed aetate mentis ad spiritalem congruae fecunditatem. Tunc ergo, cum in diebus illis Ecclesia quasi quodam senio debilitata, per praedicationem filios parere non valet, reminiscitur fecunditatis antiquae, dicens: [Sicut fui in diebus adolescentiae meae.] Quamvis post eosdem dies quibus deprimitur, jam tamen circa ipsum finem temporum, grandi praedicationis virtute roboretur. Nam susceptis ad plenum gentibus, omnem Israeliticum populum, qui tunc inventus fuerit, in fidei sinum trahit. Scriptum quippe est: *Donec plerumque gentium introiret, & sic omnis Israel salvus fiet.* Sed ante illa tempora erunt dies, in quibus ab adversariis paululum videbitur oppressa, cum & horum dierum reminiscitur, dicens: [Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo.] Quid hoc loco tabernaculum, nisi habitationem mentis accipimus? Quia per omne quod cogitando agimus, in consilio nostri cordis habitamus. Quisquis autem mandata Dei tacitus cogitat, secreto illi Deus in tabernaculo est. Habitationem etenim cordis sui ante Dei esse oculos viderat, qui dicebat: *Et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.* Exteriora namque opera patent oculis hominum, longè verò incomparabiliter interiores ac subtilissimae cogitationes nostrae patent oculis Dei. Omnia enim, sicut scriptum est, *nuda & aperta sunt oculis ejus.* Et saepe in exteriori opere ante oculos hominum inordinati apparere metuimus, & in interiori cogitatione illius respectum non metuimus, quem videntem omnia, non videmus. Multò enim magis intrinsecus Deo, quam extrinsecus hominibus conspicabiles sumus. Unde & sancti omnes foris se intusque circumspiciunt, & vel reprehendendos se exterius, vel iniquos se interius videri invisibiliter timent. Hinc est quodd animalia quae per Prophetam videntur, in circuitu & intus plena oculis esse memorantur. Quisquis enim exteriora sua honestè disponit, sed interiora negligit, in circuitu oculos habet, sed intus non habet. Sancti verò

verò omnes, quia & exteriora sua circumspiciunt, ut bona de se exempla fratribus præbeant, & interiora sua vigilantè attendunt, quia sese irreprobabilia interni iudicis obtutibus parant, & in circuitu oculos & intus habere perhibentur: magisque se, quò Deo placeant, in sua interna componunt, sicut per Psalmistam quoque de sancta Ecclesia dicitur: *Ps. 44. d. Omnis gloria eius sicut regis ab intus.* Sed quia exteriora sua etiam irreprehensibilia custodit, jure de ea subdidit: *In simbriis aureis circummanica varietatibus: ut & pulchra sibi intus sit, & aliis foris: & se provehens per internam gloriam, & alios erudiens per exteriora operum exempla.* Beatus igitur Job dicat ex se, dicat ex persona universalis Ecclesie: *[Quando secretò Deus erat in tabernaculo meo.]* Ut enim demonstrat quantum intus profecerit, secretò Deum fuisse in suo tabernaculo perhibet. Ut etiam ostendat rectitudinis opera quantum extinfecus custodivit, adjungit: *[Quando erat Omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei.]* Omnes enim, qui divina præcepta metuunt, Dei tabernacula fiunt. Unde, ut suprà jam diximus, per semetipsam Veritas dicit de eo, qui illius mandata custodit: *Ego & Pater meus venimus, & mansionem apud eum faciemus.* Quo contrà perverti quique dum interna non appetunt, in suis se cogitationibus foras fundunt. Unde eis per Prophetam dicitur: *Redite pravaricatores ad cor.* Et rursum: *Va qui cogitatis inutile.* In actionibus quippe suis verentur homines, quos corporaliter vident, & Deum sibi præsentem non æstimant esse, quem non vident. Quo contrà in laude justì dicitur, dum Ægypti regem contemneret, & Dei mandatis obediret: *Quia invisibilem tanquam videns sustinuit.* Perversum quippe terræ principem quasi non vidit, quem ab oculis sui cordis abjecit. Regem verò invisibilem tanquam videns sustinuit, quia ab ejus timoris intuitu, mentis oculos non deflexit. Sancta itaque Ecclesia in magnis tunc tribulationibus deprehensa, cum multos à Deo conspicit prava cogitatione discedente Deo profectò mentis eorum habitaculum discedente Deo vacuum remanere, & jure deplorans, dicit: *[Quando secretò Deus erat in tabernaculo meo.]*

*Quibus verbis non immeritò etiam simulatio religionis plangitur: quia nonnulli etiam nunc Christiani esse non appetunt, sed videri. His videlicet Deus in publico est, non in secreto. Sed sancta Ecclesia Deum in secreto habere desiderat: quia illos verè fideles respicit, quos ad fidei vitam corde pleno permanere cognoscit. Quæ juxta exteriorem quoque vigoris sui rectitudinem dicit: [Quando erat Omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei.] Pueri scilicet vocantur, qui caelestibus mandatis inserviunt. Unde per Prophetam Dominus dicit: *Eccce ego & pueri mei quos mihi dedit Deus.* Et rursum in Evangelio: *Pueri, numquid pulmentarium habetis?* Nunc ergo in circuitu ejus sunt pueri: quia in cunctis fere gentibus reperiuntur, qui caelestia mandata custodiunt, & spiritalis disciplinae regulis obsequuntur. Qui profectò tunc ad obsequium pueri deerunt, quando pravi, qui reperti fuerint, spiritalia ejus mandata contemnunt. Sequitur.*

Quòd tunc Ecclesia pedes prædicatorum butyro lavabat, cum beatorum operum pinguedine, & obedientia adipe collectum de gloria prædicationis pulverem eis detergebat.

CAPUT X.

Quando lavabam pedes meos butyro.] Quia Christum & Ecclesiam unam esse personam crebrò jam diximus, illum videlicet hujus corporis caput, hanc autem illum capitis corpus: aliter hæc verba juxta vocem capitis accipi, atque aliter juxta vocem corporis debent. Quos ergo pedes Domini, nisi sancti Greg. Tom. I.

atos prædicatores accipimus: De quibus dicit: *Et Levit. ambulabo in eis.* Butyro ergo pedes lavantur: quia prædicatorum sancti bonorum operum pinguedine replentur. Etenim, ut suprà jam diximus, vix ipsa prædicatio sine aliquo transitur admissio. Nam quilibet prædicans, aut ad quantulumcumque indignationem trahitur, si contemnitur: aut ad quantulumcumque gloriam, si ab audientibus veneratur. Unde & Apostolis pedes loti sunt, ut à quamlibet parvo contagio in ipsa prædicatione contracto, quasi à quodam itinere collecto pulvere mundarentur. Et beatus Jacobus dicit: *Nolite plures magistri fieri. fratres mei.* Et paulò post: *In multis enim offendimus omnes.* Pedes ergo lavantur butyro: quia pinguedine boni operis infunditur atque mundatur collectus pulvis de gloria prædicationis. Vel certe butyro pedes lavantur, dum sanctis prædicatoribus debira ab audientibus stipendia conferuntur, & quos fatigat injunctus prædicationis labor, exhibita à discipulis pinguedo boni operis fovet: non quòd ideo prædicent ut alantur, sed ideo alantur ut prædicent: id est, ut prædicare subsistant, non ut in intentionem sumendi victus transeat actio prædicatoris, sed ad utilitatem prædicationis deserviant ministeria sustentationis. Unde à bonis prædicatoribus non causà victus prædicatio impenditur, sed causà prædicationis accipitur victus. Et quoties prædicantibus necessaria ab audientibus conferuntur, non solent de rerum munere, sed de conferentium gaudere mercede. Unde per Paulum dicitur: *Non quero datum, sed requiro fructum.* Datum quippe, est res ipsa quæ impenditur: fructus verò dati est, si benigna mente futuræ mercedis studio aliquid impendatur. Ergo datum in re accipimus, fructum in corde. Et quia discipulorum suorum Apostolus mercede potius quàm munere pascabatur, nequaquam datum, sed fructum se querere fatetur. Unde & subdidit protinus, dicens: *Habeo autem omnia, & abundo.* Butyro ergo lavantur pedes, cum prædicatores sancti, ut diximus, ipsa prædicatione fatigati, auditorum suorum bonis operibus foventur. Fessos namque pedes butyro unxerat ille, qui audiebat: *Viscera sanctorum requieverunt per te, frater.* Hoc butyro unctus fuerat pes, qui in catena tenebatur, dicens: *Det misericordiam Dominus Onesiphori domui; quia sæpe me refrigeravit, & catenam meam non erubuit.* Si ergo ex voce capitis hæc verba pensamus, rectè pedes, sicut dictum est, prædicatorum accipimus. Si autem sentire ista ex voce solius corporis debemus, nimirum pedes Ecclesie sunt inferiorum operum ministri: qui dum ad usus necessarios ea quæ sunt exteriorius, exercent, per extremum ministerium velut pedes terræ inhaerent. Sed debent hi qui præfunt, qui doctrinæ studio invigilant, solerti cura occupatorum corda requirere, eisque eam quam ipsi vagando percipiunt, crebræ admonitionis voce, infusionem pinguedinis ministrare. Nam quia in uno corpore invicem pro se membra sollicita sunt, sicut illorum ministeriis nostra extrema fulciuntur, ita necesse est ut nostris studiis illorum interiora repleantur. Quando igitur sancti doctores quibusdam ad extrema ministeria deditis, unctiorem Dominicæ incarnationis prædicant, butyro eloquij pedes lavant. Solent etiam pedes ipsa itineris asperitate lacerari. Unde & omnino difficile est in terrenis actionibus hujus vitæ iter agere, & nulla ex labore itineris vulnera sustinere. Cum ergo vigilantes præpositi, auditores suos curis exterioribus intentos ad cor revocant, ut quæ inter ipsa licita opera admiserint mala cognoscant, & quæ cognoverint, desceant, pedes butyro lavant: quia eorum vulneribus, penitentiae unguenta subministrant. Reminiscatur igitur tunc Ecclesia vehementer afflictà, quomodo pacis suæ tempore per exhortationis verbum, membra in se etiam extrema mundabat, & dicat: *[Quando lavabam*

pedes meos butyro.] Quod de beato Job admirabiliter libet intueri, qui inter tot curas rerum, inter tot affectus pignorum, inter tot studia sacrificiorum, subjectis suis quamlibet extremis, bona sequentis vitæ prædicabat: ut eos de caelestibus imbueret, qui sibi ad terrena opera deservirent. Quid ad hæc nos Episcopi dicimus, qui commissis nobis verbum vitæ impendere non curamus, quando conjugatum virum prohibere non valuit à butyro prædicationis vel sæcularis habitus, vel magnæ occupatio facultatis?

Quod petra rivus olei fundebat, cum corda discipulorum Spiritus sancti unctioe Christus implevit.

CAPUT XI.

SErvata veritate historię, ad sanctæ Ecclesię jam verba rotemus, quæ per beatum Job, id est, per os membri sui loquitur, quanta sint quæ tempore extremo patietur, cum transactorum suorum reminiscitur, cum per eam videlicet verbi pinguedinem operantium vitalavaretur. Quæ ipsam quoque prædicatorum suorum vigilantiam plenius exuens, subdit: [*Et petra fundebat mihi rivus olei.*] Quia petra nomine Christus accipitur, prædicator egregius fatetur, dicens: *Petra autem erat Christus.* Quæ videlicet petra nunc ad usum sanctæ Ecclesię olei rivus fundit: quia in ea loquens Dominus, prædicamenta unctiois intimæ emanat. De hac petra olei rivus exiit, liber Matthæi, liber Marci, liber Lucæ, & liber Joannis. In diversis hujus mundi partibus quot prædicamenta edidit, tot petra hæc per ora Apostolorum omnium olei rivus fudit. Toties adhuc de petra hæc olei rivus funditur, quoties à sancto Spiritu ungentis mentibus auditorum, ea quæ in libris veteribus de Christo dicta sunt, explanantur. Et rivi vocantur olei: quia decurrunt & unguunt. In quibus quisquis tingitur, quisquis ungitur, interiorius impinguatur. De qua nimirum pinguedine Psalmista ait: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Potest nomine olei, ipsa sancti Spiritus unctio designari, de qua per Prophetam dicitur: *Computrescit jugum à facie olei.* Jugum quippe à facie olei computrescit, quia dum sancti Spiritus gratia unguimur, à captivitate nostræ servitutis liberamur: dumque maligni spiritus dominatio superba repellitur, jugum conteritur, quo libertatis nostræ colla premebantur. De hoc rursus oleo scriptum est: *Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.* Filius quippe olei, fidelis populus dicitur, qui ad fidem Dei interna sancti Spiritus unctioe generatur. Multis ergo tunc sancta Ecclesia tribulationibus depressa, dona Spiritus, & mira quæ nunc habet prædicamenta, ad memoriam revocet, & ætium silentium deploret, dicens: [*Petra fundebat mihi rivus olei.*] Quibus verbis congruè subjicit: [*Quando procedebant ad portam civitatis, & in platea parabant mihi cathedram. Videbant me juvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, & digittum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo adhærebat.*] Mos veterum fuit, ut seniores in porta consisterent, & causas introeuntium judicarent, quatenus tantò esset pacificus urbis populus, quando ad hanc discordes ingredi non liceret. Sed nos sacram historiam venerantes, hæc egisse beatum Job pro cultu justitię certum tenemus, atque ad indaganda allegoria mysteria ducimur. Quid ergo per civitatis portam, nisi bona quæque actio designatur, per quam anima ad eonventum regni caelestis ingreditur? Unde & Propheta ait: *Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis sion.* Portæ quippe mortis sunt actiones pravæ, quæ ad interitum trahunt. Quia autem

A Sion speculatio dicitur, portas Sion, actiones bonas accipimus, per quas supernam patriam ingredimur, ut Regis nostri gloriam contemplerur. Quid verò per cathedram, nisi magisterij auctoritas designatur? Græca autem lingua platea pro latitudine dicitur. Nunc ergo sancta Ecclesia ad civitatis portam procedit, quia ut aditum caelestis regni percipiat, in sanctis se actionibus exercit. Cui in platea paratur cathedra, quia in magnæ auctoritatis latitudine sui magisterij exhibet libertatem. Quæ enim recta quæ sentit, publica voce prædicat, quasi in platea super cathedram sedet, cum nullum de sua prædicatione metuit, nullius pressa terroribus, se sub silentio abscondit. An non in publico ad docendum præsidet, quam simul & sentiendi veritas, & docendi potestas fuleit? Sed cum ad portam procederet, & in platea super cathedram sederet, quid à levibus, quidve à gravibus ageretur, adjungit dicens: [*Videbant me juvenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant.*] Si historię intendimus, quæ dixit credimus: si allegoria, quæ prædixit videmus. Juvenes namque dici solent qui nulla consilij gravitate fulciuntur. Senes verò non eos Scriptura sacra vocare consuevit, qui sola quantitate temporum, sed morum grandævitate maturi sunt. Unde per quemdam sapientem dicitur: *Senectus enim venerabilis est, non diuturna, neque numero annorum computata. Cui autem sunt sensus hominis, & etas senectutis vita immaculata.* Unde rectè quoque Dominus ad Moysen dicit: *Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti quod senes populi sunt.* In quibus quid aliud quam senectus cordis requiritur, cum tales jubentur eligi, qui senes esse sciuntur? Si enim senectus in eis corporis quæreretur, à tantis sciri poterant, à quantis videri. Dum verò dicitur: *Quos tu nosti quod senes populi sunt:* profectò liquet, quia senectus mentis, non corporis eligenda nunciatur. Sanctam ergo Ecclesiam vident nunc juvenes, & absconduntur, senes verò ei assurgentes affistunt: quia vigorem ejus atque reëctitudinem immaturi formidant, grandævi glorificant. Leves quippe fugiunt, graves verò atque perfecti hanc vitæ suæ meritis assurgendo venerantur. Disciplinam quippe illius perfecti diligunt, imperfecti reprehendunt. Vident ergo hanc juvenes & absconduntur, quia deprehendi in suis occultis actionibus metunt, senes verò assurgentes stant, quia perfecti quique ex humilitate indicant, quantum in bona operatione profecerunt. Sed quia hæc de suis loquitur, narret quoque qualiter ab exteris timeatur. [*Principes cessabant loqui, & digittum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo adhærebat.*] Qui hoc loco alij duces intelligi vel principes possunt, nisi hæreticæ pravitatis auctores? De quibus per Psalmistam dicitur: *Effusa est contentio super principes eorum, & seduxerunt eos in invio, & non in via.* Ipsi etenim dum dispensationem Dei perversè interpretari non metuunt, profectò plebes subditas non in eam viam quæ Christus est, sed in invium trahunt. Super quos rectè quoque effusa cõtentio dicitur: quia suis sibi vicissim allegationibus contradicunt. Arius quippe tres personas in divinitate suscipiens, tres etiam deos credidit. Quem contra Sabellium unum Deum suscipiens, unam credidit esse personam. Inter quos sancta Ecclesia rectum prædicationis suæ tramitem indeclinabiliter tenens, & unum Deum prædicans, tres personas contra Sabellium asserit, & tres personas asserens, unum Deum contra Arium confitetur. Quia autè in sacro eloquio Manichæus virginitatem laudari comperit, conjugia damnavit. At contra Jovinianus quia concedi conjugia cognovit, virginitatis munditiam despexit. Unde fit, ut semper hæreticis perversa intelligentia confusus, vicissim sibi eorum nequitia

1. Cor.
10. 413.
Ps. 62.

Esa. 10. f

Esa. 5. a

1. f. 9. c

sap. 6

Num.
11. d

14.

Ps. 106. e

& in culpa concordet, & in sententia discrepet. At A
 contra sancta Ecclesia per medias utrarumque parti-
 um lites, ordinata pace graditur: & sic scit supe-
 riora bona suscipere, ut noverit etiam inferiora ve-
 nerari, quatenus nec summa æquet infimis, nec rur-
 sum ima despiciat, cum summa veneratur. Nunc
 ergo hæreticarum plebium principes, auctoritatem
 sanctæ Ecclesiæ perpendentes cessant loqui, & quasi
 ori suo digitum superponunt, dum falsis querelis
 non ratione vocis se reprimi, sed virtutis manu si-
 gnificant. Vocem suam duces cohibent; quia nimi-
 rum hi, qui post se errantes populos trahere conan-
 tur, ne loqui perversa nunc audeant, & auctoritatis
 frænantur pondere, & virtute rationis. Quorum
 lingua suo gutturi adhæret; quia etsi perversa loqui
 libera voce non audeant, intus tamen apud se con-
 tegunt cuncta, quæ contra veram fidem proponere
 falsa moluntur. Horum ergo temporum, sequenti
 tribulatione deprehensa, reminiscens Ecclesia deplo-
 rat, dicens: [Quando procedebam ad portam civita-
 tis, & in platea parabant cathedram mihi. Videbant
 me iuvenes, & abscondebantur; & senes assurgentes
 stabant. Principes cessabant loqui, & digiti super-
 ponebant ori suo. Vocem suam duces cohibebant, &
 lingua eorum gutturi suo adhærebat.] Ac si aperte di-
 cat: Cum prædicare mihi voce publica licuit, om-
 nis me qui veritati non fuit subiectus, expavit. Illo
 namque tempore cum sancta Ecclesia adversitate
 premitur, pravis quibusque prædicatoribus licentia
 locutionis datur. Quod longè antè Hieremias in-
 ruens, ait: *Sed & lamia nudaverunt mammam, la-*
ctaverunt catulos suos. Quid namque lamias, nisi
hæreticos appellat, humanam quidem faciem, sed
belluina per impietatem corda gestantes? Qui tunc
mammam nudant, cum errorem suum liberè prædi-
cant. Tunc catulos lactant, quia malè sequaces
parvulorum animas dum perversa insinuant, ad im-
pietatem nutriendo confirmant. Sequitur.

*Quod rectoribus Ecclesia summo opere attendendum
 est, quod in discipline rigore
 mansueti sint.*

CAPUT XII.

Auris audiens beatificabat me, & oculus videns
 testimonium reddebat mihi.] Dum beatificari se
 ab audientibus, sibi que testimonium reddi à viden-
 tibus fatetur, beatus Job qualis in sermone, qualis
 in opere fuerit, ostenditur. Neque enim aut in ope-
 re iam perfectus est, cui adhuc linguæ pravitas con-
 tradicit: aut in sermone laudabilis, qui hoc quod
 loquitur, opere non ostendit. Ut igitur beatus Job
 amicorum suorum increpationibus exactus, utra-
 que se habuisse perhibeat, sese & audientibus & vi-
 dentibus venerationi fuisse manifestat. Quod si ad
 vocem sanctæ Ecclesiæ referamus, ille ejus verba
 beatificat, qui ea quæ audierit, opere consummat.
 Ille ei testimonium reddit, qui exemplis vitæ illi bene
 vivendo respondet. Sanctam etenim Ecclesiam
 ille veraciter videt, cujus testatur vita, quia videt.
 Ad hoc namque bonorum intra eam recitudo cer-
 nitur, ut quique hanc viderint, à suis pravitatibus
 corrigantur. Necdum ergo intra sanctam Ecclesiam
 videt bonos, qui non est emendatus à malis. Sed
 unde ei testimonium reddatur, ostenditur cum sub-
 jungit: [*Eo quod liberafsem pauperem vociferantem,
 & pupillum cui non erat adjutor. Benedictio perituri
 super me veniebat, & cor vidua constans sum*]
 Magnæ misericordiæ ista sunt opera, liberare voci-
 ferantem pauperem, pupillo adjutorium minis-
 trare, peritum eripere, cor viduæ consolari. Supe-
 rius enim dictum est quid exhibuit per doctrinam.
 Ait namque: [*Auris audiens beatificabat me.*]
 Nunc autem narrat quæ per misericordiam impen-
 dit, dicens: [*Eo quod liberafsem pauperem voci-*
S. Greg. Tom. 1.

ferantem, & pupillum cui non erat adjutor] Vox
 quippe cum opere sibi necessariò concordat. Hæc
 beatus Job & exhibuit subditis, & tamen per sanctam
 Ecclesiam exhibenda signavit. Quæ utrum-
 que nunc incessabiliter exercet, ut videlicet filios
 suos & loquendo pascat, & defendendo protegat,
 quatenus & per verba bonos faciat, & per patrocini-
 a tueatur à malis. Bene autem scriptum est: *Ger-*
Gen. 1. b
*minat terra herbam viventem, & facientem semen,
 & lignum fructiferum faciens fructum juxta genus
 suum. Quod sic est veraciter factum, ut significaret
 * faciendum. Per terram quippe figuratur Ecclesia,
 quæ & verbi nos pabulo reficit, & patrocinijs umbra-
 culo custodit; quæ & loquendo pascit, & opitu-
 lando protegit: ut non solum herbam refectionis
 proferat, sed & cum fructu operis, arborem prote-
 ctionis. Perpendendum quoque video his qui ple-
 bium gubernationibus præfunt, quod superius di-
 cens: [*Videbant me iuvenes, & abscondebantur;*]
 nunc adstruit: [*Cor vidua consolatus sum.*] Quanta
 disciplina regiminis, ut ante eum iuvenes abscon-
 dantur; quanta mansuetudo pietatis, ut per eum
 viduarum corda consolentur. Sunt namque non-
 nulli ita districti, ut omnem etiam mansuetudinem
 benignitatis amittant: & sunt nonnulli ita mansue-
 ti, ut perdant districti jura regiminis. Unde cunctis
 rectoribus utraque summopere sunt tenenda, ut nec
 in disciplinæ vigore benignitatem mansuetudinis,
 nec rursus in mansuetudine distinctionem deserant
 disciplinæ: quatenus nec à compassione pietatis ob-
 durecant, cum contumaces corrigunt; nec disci-
 plinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos
 consolantur. Regat ergo disciplinæ vigor mansue-
 tudinem, & mansuetudo ornet vigorem & sic al-
 terum commendetur ex altero, ut nec vigor sit rigi-
 dus, nec mansuetudo dissoluta. Hæc autem quæ
 supra diximus pietatis opera, sancta Ecclesia & cor-
 poraliter exhibet, & spiritualiter exhibere non cessat.
 Nam pauperem vociferantem liberat, cum pecca-
 tori veniam deprecanti, eas quas commiserat cul-
 pas, relaxat. De talibus quippe pauperibus dicitur:
Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum
celorum. Et talium pauperum clamor est Psalmista
 voce dicentium: *Cito nos anticipet misericordia tua,*
quia pauperes facti sumus nimis. Pupillum verò cui
 non est adjutor liberat, dum unusquisque mortuo
 antiquo patre diabolo, ad sanctæ Ecclesiæ sinum
 currens, in ea exhortationis adjutorium invenit,
 qui jam desideria mundi persequens fugit. Potest
 pupilli nomine, fidelis quisque etiam propter mor-
 tem boni patris intelligi: cujus ad tempus visione
 destitutus est, quamvis solatio destitutus non est.
 Benedictio etiam peritari super eam venit, cum pec-
 catoris interitum prævenit, & cum sanctis exhorta-
 tionibus à culpæ fovea reducit. Unde scriptum est:
Qui converti fecerit peccatorem ab errore via sua, sal-
vabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem
peccatorum. Si enim magnæ mercedis est à morte
 eripere carnem quandoque morituram, quanti est
 meriti à morte animam liberare, in caelesti patria
 sine fine victuram? Cor autem viduæ consolatur,
 dum fideli cuique animæ qui æternas Domini retri-
 butiones narrat, quasi viri sui bona ad memoriam
 revocat. Cui quia spiritualiter anima juncta est, eo
 mortuo vidua dicitur, sed sanctæ Ecclesiæ vocibus
 ex ejus resurrectione refovetur. Magnam ergo con-
 solationem cor viduæ suscipit, quando fidelis ani-
 ma in verbis Ecclesiæ de adventu illius aliquid, cui
 spiritualiter est conjuncta, cognoscit. Sequitur:
 [*Justitiâ indutus sum, & vestivi me sicut vestimento*]
 Vestimento utique cum vestimur, ex omni parte
 circumdamur. Ille ergo justitia sicut vestimento
 vestitur, qui se undique bono opere protegit, &
 nullam partem actionis suæ peccato nudam relin-
 quit. Nam qui in aliis actionibus justus est, in alijs
 N n ij*

15.
Thren.
4. 16

Dist. 43
cap.
Sunt
nâquet

Q
D
S
C
O
M
M
E
N
T
A
R
I
U
M

injustus; quasi hoc latus cooperuit, illud nudavit, nec jam bona sunt opera quæ subortis aliis pravis operibus inquinantur. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Qui in uno offenderit, multa bona perdet.* Hinc Jacobus dicit: *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Quam videlicet sententiam suam ipse diligenter exposuit, cum subjunxit: *Qui enim dixit, Non moechaberis, dixit & Non occides. Quod si non moechaberis, occidas autem, factus es transgressor legis.*

17. Cordis ergo oculis circumquaque porrectis, undique nobis adhibenda custodia est. Unde rectè quoque per Salomonem dicitur: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.* Dicitur enim custodia, præmitit omni, ut videlicet unusquisque hinc inde se diligenter inspiciat, & quamdiu in hac vita est, contra spirituales inimicos in acie se positum sciat, ne mercedem quam per has actiones colligit, per alias amittat, ne hinc hosti fores obstruat, & aliunde aditum pandat. Si qua etenim civitas contra insidiantes inimicos magno valletur aggere, fortibus cingatur muris, ex omni parte infomni munitur custodia, unum verò in ea foramen tantummodo immunitum per negligentiam relinquatur; inde proculdubio hostis ingreditur, qui undique exclusus videbatur. Phariseus namque ille, qui in templum oraturus ascendit, civitatem mentis suæ quanta munitione vallaverit, audiamus: *Iejuno, inquit, bis in sabbato, decimas de omnium quæ possideo. Qui præmitit: Gratiar ago tibi, magna certè munimina adhibuit. Sed videamus ubi insidiant hosti immunitum foramen reliquit: Quia non sum sicut publicanus iste. Ecce civitatem cordis sui insidiantibus hostibus per elationem aperuit, quam frustra per jejunium & elemosynas claudit. Incalsum munita sunt cetera, cum locus unus, de quo hosti patet aditus, munitus non est. Gratiar rectè egit, sed perversè se super publicanum extulit. Civitatem cordis sui extollendo prodidit, quam abstinendo & largiendo servavit. Victa est per abstinentiam gula, destructa ventris ingluvies, superata est largitate tenacia, avaritia depressa. Quibus hoc laboribus actum credimus? Sed ò quot labores uno vitio percussu ceciderunt, quanta bona unius culpæ gladio sunt perempta! Unde magnopere oportet & bona semper agere, & ab ipsis nos bonis operibus cautè in cogitatione custodire: ne si mentem elevant, bona non sint, quæ non auctori militant, sed elationi.*

Quòd qui vitia superant, cum de victoria sua superbiunt, ipso hoste super se veniente intereunt.

CAPUT XIII.

DE qua re non inordinatè agimus, si ex libris, licet non canonicis, sed tamen ad ædificationem Ecclesiæ editis, testimonium proferamus. Eleazar namque in prælio elephantem feriens stravit, sed sub ipso quem extinxit, occubuit. Quos ergo iste significat quem sua victoria oppressit, nisi eos qui vitia superant, sed sub ipsa quæ subigunt, superbiendo succumbunt? Quali enim sub hoste quem prostermit, moritur, qui de culpa quam superat elevatur. Pensandum ergo magnopere est, quia bona prodessè nequeunt, si mala quæ subrepunt, non caventur. Perit omne quod agitur, si non sollicitè in humilitate custoditur. Unde bene quoque de ipso primo parente dicitur: *Posuit eum Dominus in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret.* Operatur quippe, qui agit bonum quod præcipitur: sed quod operatus fuerit non custodit. Operatur quippe, qui agit bonum quod præcipitur: sed quod operatus fuerit non custodit, cui hoc subrepat quod prohibetur. Beatus igitur Job quia ex omni parte bono se opere texerat, dicit: *[Institia induit sum, & vestivi me sicut vestimento.]* Ubi protinus sub-

ditur: *[Et diademate, iudicio meo.]* Justorum iudicia rectè diademate comparantur: quia per magni operis gloriam, ad retributionis ducunt coronam. Quæ nimirum iudicia secum quotidie introitus agunt: quid Deo, quid proximo debeant, solerter aspiciunt, atque ad agenda bona se vehementer accendunt, & de perpetratis malis districtè redarguunt. Unde bene quoque per Salomonem dicitur: *Cogitationes justorum iudicia.* Justi quippe ab omni strepitu sæculari ad corda sua redeunt, ibique ascendunt tribunal mentis, atque ante oculos se & proximum statuunt, & deducunt ad medium regulam testamenti, qua dicitur: *Quæ vultis ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis.* Transferunt in se personam proximi, & sollicitè attendunt, quid sibi si ita essent, fieri vel non fieri iustè voluissent: sicque districto iure atque iudicio causam suam & proximi juxta tabulas divinæ legis in foro cordis examinant. Bene ergo dicitur: *Cogitationes justorum iudicia:* quia ipse eorum intus motus cordis, quasi quædam libra est iudicariæ potestatis. Quibus peractis, quia retributionem inferiis non requirunt, rectè eorum iudicia diademate comparantur. Diadema quippe in superiori parte corporis ponitur. Justorum ergo iudicium diadema dicitur, quia per hoc non in terrenis & infimis, sed sursum remunerari concupiscunt. Sequitur.

Quòd in proferenda sententia nihil perperam agendum sit, ne qualibet temere dicta indiscissa reddamus.

CAPUT XIV.

OCulus sui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum: & causam quam nesciebam, dilectissime investi gabam. Inter hæc lectoris animus forsitan querat, cur beatus Job suas tam subtiliter virtutes enumeret. Sanctorum quippe virorum est, bona quæ fecerint occultare, ne contingat eos lapsum elationis incurere. Unde per semetipsam Veritas dicit: *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Hinc est etiam, quòd duos cæcos juxta viam sedentes illuminans, præcepit dicens: *Fidete ne quis sciat.* De quibus illico scriptum est: quia illi abeuntes dimoverunt eum per totam terram illam. Sed querendum nobis est, quid sit hoc, quòd ipse Omnipotens, cui hoc est velle quod posse, & taceri virtutes suas voluit, & tamen ab his qui illuminati sunt, quasi invitus indicatur: nisi quòd servis suis se sequentibus exemplum dedit, ut ipsi quidem virtutes suas occultari desiderent, & tamen, ut aliorum exemplo proficiant, prodantur inviti: & facta quidem sua occultando, seipsos custodiant; sed dum prodantur inviti, bona ad proximos suos exempla transmittant. Occulentur ergo studio, necessitate publicentur; & eorum occultatio sit custodia propria, eorumque publicatio sit utilitas aliena. Rursum quia scriptum est: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Aliquando sancti viri & coram hominibus compelluntur bona facere, aut eadem hominibus sua facta narrare; sed ad eum finem omnia referentes, ut non ipsi eisdem operibus, sed Pater eorum qui in caelis est, debeat glorificari. Dum enim sancta prædicant, ipsa prædicatio eorum fortasse despiciunt, quorum vita necesse est. Compelluntur ergo vitam suam dicere, ut auditorum suorum valeant vitam mutare. Et facta sua referunt, ut venerationi sint: venerari appetunt, ut reverenter audiantur. Scriptum quippe est: *Cum elevarentur animalia de terra, elevabamur pariter & vola:* quia videlicet cum auditorum mentes prædicantium

Eccle. 9. d

Iacob. 2. b

17.

Prov. 4. d

Luc. 18. b

ibip.

1. Mach. 6. b

Gen. 2. b

13.

Prov. 12. 4

Matt. 7. d

Matt. 6. 4

Matt. 9. 4

Matt. 5. 6

Eccl. 1. 4

19. vitam suspiciunt, necessariū utique etiam vim prædicationis admirantur. Hinc est ergo quod prædicatores boni & honorem propter elationem fugiunt, & honorari tamen propter imitationem volunt. Sic nimirum Paulus Apostolus discipulis loquens, & honorem fugit, & tamen quantum esset honorandus, ostendit. Nam cum Thessalonicensibus diceret: *Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritia, Deus testis est, secutus adjunxit: Neque querentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis, cum possimus oneri vobis esse ut Christi Apostoli, sed facti sumus parvuli in medio vestrum.* Rursum Corinthiis, honorem fugiens, dicit: *Non enim nosmetipsos predicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum, nos autem servos vestros per Iesum Christum.* Quos tamen videns falsorum Apostolorum persuasionibus à veræ fidei tramite deviare, eis se summopere quantum esset venerandus, ostendit, dicens: *In quo quis audeat, in insipientia dico, audeo & ego. Hebraei sunt, & ego. Israelita sunt, & ego. Semen Abraham sunt, & ego. Ministri Christi sunt, & ego. Ut minus sapiens dico, plus ego.* Quibus etiam subjungit, quod ei quoque tertij cæli secreta patuerint, quod raptus etiam paradisi arcana penetrarit. Ecce honorem fugiens, servum se discipulorum prædicat. Ecce honorem pro utilitate audientium querens, falsis Apostolis vitæ suæ merita superponit. Egit quippe doctor egregius, ut dum ipse qualis esset agnosceret, & vitæ & lingua malè prædicantium, ejus comparatione vilesceret: illos videlicet commendaret, si se absconderet, cumque se non ostenderet, errori locum dedisset. Mito igitur modo & humilitatis exhibet gratiam, & utilitatis querit incrementa, ut & servum se discipulorum prædicet, & adversariis potitorem demonstrat. Ostendit discipulis quid humilitatis acceperit: ostendit adversariis quid sublimitatis. Innotescit discipulis qualis apud se maneat in cogitatione: innotescit adversariis qualis foris appareat in operatione. Sancti ergo viri cum cogantur bona narrare quæ faciunt, non elationi serviunt, sed utilitati. Unde beatus Job amicis suis se injustè increpantibus, atque idcirco nescientibus bona sua, loquendo aperit: ut nimirum dicerent, non contra ejus vitam increpantes erigi, sed hanc tacentes imitari: quamvis, ut supra jam diximus, hunc ad memoriam facta sua reducere, invecita ab increpantibus desperatio compellebat. Nam inter tot dolores vulneris, & verba desperationis, cum bona quæ fecit narrat, quasi collapsum verbis & verberibus ad spem animum reformat. Dicit ergo bona quæ fecit, ut non cogatur inter tot mala de se desperare quæ audit. *[Oculus fui cæcus, & pes claudus.]* Cum sancti operis exempla pensamus, intendendum nobis prius est, quam rectus narrandi ordo servetur, ut antè justitiæ, & post misericordiæ opera describantur. Ille quippe bene agit quæ pia sunt, qui scit prius servare quæ justa: ut collatus in proximos rivus misericordiæ, de justitiæ fonte ducatur. Nam multi proximis quasi opera misericordiæ impendunt, sed injustitiæ facta non deserunt. Qui si veraciter proximis misericordiam facere student, sibi ipsis prius debuerant justè vivendo misereri. Unde scriptum est: *Miserere anima tua placens Deo.* Qui ergo misereri vult proximo, à se trahat necesse est originem miserendi. Scriptum namque est: *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Quomodo ergo alteri miserendo pius est, qui adhuc injustè vivendo sic impius sibi metipsum? Unde per quemdam sapientem dicitur: *Qui sibi nequam est, cui bonus erit?* Ad exhibendam quippe misericordiam ut indigentibus plenè exterius valeat impendi, duo sibi necessaria congruunt, id est, homo qui præbeat, & res quæ præbeat. Sed longè incom-

parabiliter melior est homo, quam res. Qui itaque indigenti proximo exteriorem substantiam præbet, sed vitam suam à nequitia non custodit, rem suam Deo tribuit, & se peccato. Hoc quod minus est, obtulit auctori, & hoc quod majus est, servavit iniquitati. Bene itaque per beatum Job prius dicitur: *[Iustitia induit sum, & vestivi me sicut vestimentos, & sicut diademate, iudicio meo.]* Ac deinde subjungitur: *[Oculus fui cæcus, & pes claudus.]* Quia tunc est apud Deum oblatio veræ rectitudinis, cum de radice justitiæ prodeunt rami pietatis. Sed quia in ipso misericordiæ opere plus solet apud internum iudicem animus pensari quam factum, notandum quod cæcus oculum fuisse se asserit, pedem claudus. Hæc etenim dicens, profectò indicat, quia & illi per semetipsum manum præbuerat, & hunc portando sustinebat. Ex qua re colligitur, super egenos ac debiles quantum misericordiæ illius viscera fundebantur. Unde & subditur: *[Pater eram pauperum.]* Quæ videlicet verba si ad vocem sanctæ Ecclesiæ typica interpretatione referamus, ipsa est oculus cæcus, quia per verbum lucet: ipsa pes claudus, quia per adiutorium continet. Cæcos enim prædicando illuminat, claudos vero opitulando sustentat. Cæcus quippe est, qui adhuc quod pergat, non videt: claudus autem est, qui non potest ire quod videt. Crebro namque peccatum aut ignorantia aut infirmitate perpetratur, ut vel nesciat homo quid velle debeat, vel non omne quod voluerit possit. Quo contrà rectè per Psalmistam dicitur: *Domine, minus illuminatio mea & salus mea.* Quia enim Dominus & scientiam & virtutem præbet; & contra ignorantiam illuminatio, & contra infirmitatem salus vocatur. Hinc etiam de iniquis dicitur: *Fiant via illorum tenebra, & lubricum:* ut scilicet per tenebras quod ire debent non videant, qui etiam recta viderent, in eis tamen per lubricum stare non possent. Isti itaque per lubricum inter bona claudicant, illi per tenebras, quæ bona sequuntur ignorant. Sancta itaque Ecclesia extremis tribulationibus deprehensa, antiquorum reminiscitur temporum, quando & docendo illuminare consueverat, & adjuvando firmare, & præcedentis membri sui ore loquitur, dicens: *[Oculus fui cæcus, & pes claudus.]* Quæ quia duos in se populos collegit, Judaicum scilicet atque Gentilem, rectè etiam potest cæcus Gentilis, claudus autem Judaicus populos designari. Gentilis quippe quasi oculos non habuit; quia non accepta lege non vidit quod ire debuisset. At contrà Judaicus habens oculos, claudus fuit; quia legem quidem sciendo tenuit, sed in ea gressum recti operis non terendit. Si enim Gentilis populus cæcus minimè fuisset, Propheta non diceret: *Populus qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Rursum si Israëliticus populus à bono opere minimè claudicasset, nequaquam voce Domini Psalmista dixisset: *Filii alieni mentiri sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt à semitis suis.* Qui nimirum populus claudus idcirco nominatur, qui sanum gressum in operatione non habuit, quippe qui utroque pede uti noluit, dum unum testamentum recepit, aliud sprexit. Quem cum ad se venientem sancta Ecclesia suscipit, quia ei jam vetus tenenti, & novum Testamentum inserit, ad dirigendos gressus illius, quasi alterum pedem jungit. Qui fidelis sanctæ Ecclesiæ populus adhuc rectè subjungit: *[Pater eram pauperum:]* quia videlicet humiles, qui pauperes spiritu dicti sunt, ex ejus prædicatione generantur. Sed oportet ut in his omnibus ipsa historia subtiliter verba pensemus. Ait enim: *[Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam, diligentissime investigatebam.]* Plerumque enim multa homines pauperibus largiuntur, non quia eosdem pauperes diligunt, sed quia si minimè tribuant, iram iudicis superii

formidant: qui si Deum non metuerent, quæ habent dare noluissent. Et quidem in bono opere primus incipientium gradus est, ut qui adhuc proximum sicut se nescit diligere, jam tamen incipiat iudicia superna formidare. Quia igitur aliud est bonum opus ex præcepto, aliud verò etiam ex affectu facere; sanctus vir ut mentem nobis suæ operationis insinuet, dicat: [*Pater eram pauperum.*] Non enim patronum se, vel proximum, vel adiutorem pauperum, sed patrem fuisse testatur: quia nimirum magno charitatis officio, studium misericordiæ vertit in affectum naturæ: ut eos quasi filios cerneret per amorem, quibus quasi pater præerat per protectionem. Quia igitur vis misericordiæ illius naturam fuerat imitata, patrem se pauperum fuisse commemorat. Ubi etiam subdit: [*Et causam quam nesciebam, diligentissimè investigabam.*] In quibus videlicet verbis pensanda sunt omnia quàm distinctè narrentur, quòd nulla ab eo merces prætermittitur. Iustus quippe est in actionibus suis, pius in infirmitatibus proximorum, strenuus in negotiis pauperum. Qui enim æternæ retributionis bona cogitat, necesse est ut ad omnem se causam securitæ mercedis extendat. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Qui Deum timet, nihil negligit.* Hinc etiam Paulus ait: *Ad omne opus bonum parati.* Sed inter hæc sciendum est, quia aliquando in actionibus nostris minora bona præmittenda sunt pro utilitate majorum. Nam quis ignoret esse boni operis meritum, mortuum sepelire? & tamen cui-dam, qui ad sepeliendum patrem se dimitti poposcera, dictum est: *Sine ut mortui sepeliant mortuos suos, tu autem vade & annuncia regnum Dei.* Postponendum namque erat obsequium hujus ministerij officio prædicationis: quia illo carne mortuos in terram conderet, isto autem anima mortuos ad vitam resuscitaret. Per Prophetam quoque primitibus synagogæ dicitur: *Querite iudicium, subvertite oppresso.* Et tamen Paulus Apostolus dicit: *Contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Auditores etenim suos ad virtutem sapientiam, ad linguarum genera, ad prophetiæ quoque indaganda mysteria succendebat, dicens: *Aulamini spiritualia, magis autem ut prophetetis.* Sed quia spiritualia dona non caperent, si terrena eos negotia depressissent, longè antè præmisit, dicens: *Contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Ac si aperte dicat: Qui minoris meriti sunt in Ecclesia, & nullis magnorum donorum virtutibus pollent, ipsi de terrenis negotiis iudicent, quatenus per quos magna nequeunt, bona minora suppleantur. Quos & contemptibiles nominat, & tamen sapientes vocat, cum dicit: *Sic non est sapiens inter vos quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum? Quia ex re quid colligitur, nisi ut hi terrenas causas examinent, qui exteriorum rerum sapientiam perceperunt? Qui autem spiritualibus donis ditati sunt, profectò terrenis non debent negotiis implicari; ut dum non coguntur inferiora bona disponere, exercitati valeant bonis superioribus deservire. Sed curandum magnopere est, ut hi qui donis spiritualibus emicant, nequaquam proximorum infirmitatum negotia funditus deserant, sed hæc aliis quibus dignum est, tractanda committant. Unde Moyses quoque ad populum viros pro se septuaginta constituit, ut quantò se ab exterioribus causis absconderet, tantò ardentius interna penetraret. Sicque fit, ut summi viri magis ad spiritualia dona proficiant, dum eorum mentes res infimæ non conculcant: & rursus viri in Ecclesia ultimi sine bono opere non vivant, dum in rebus exterioribus inveniunt recta quæ agant. Sancta quippe Ecclesia sic consistit unitate fidelium, sicut corpus nostrum unitum est compage membrorum. Alia namque sunt membra in corpore quæ intuentur*

Eccle. 7.

d

2. Tim. 2.

d

Luc. 9. g

Esa. 1. e

1. Cor. 6.

u

1. Cor. 12

u

1. Cor. 6.

u

Ibid. b

luci deservunt, alia quæ à terreno actu minimè disjunguntur. Oculus quippe luci intenditur, & ne carari valeat, à pulvere custoditur. Pes verò tunc suum officium rectè peragit, cum suscipiendum terræ pulverem non refugit. Quæ tamen corporis membra vicissim sibi sua officia impartiendo copulantur, ut pes oculis currat, & oculus pedi prospiciat. Sic itaque sic sanctæ Ecclesiæ membra debent & officio esse distincta, & charitate juncta, ut summi viri eorum viam provideant, qui in terrenis negotiis vacant: quatenus velut ad lumen oculorum pes ambulet, & rursus quidquid terrenis negotiis implicati agunt, hoc ad majorum utilitatem referant, ut pes cuius via prospicitur, non sibi tantummodo, sed etiam oculis gradiatur. Dum itaque sibi invicem alterna administratione conveniunt, miro modo agitur, ut quia electi quique vicissim sibimet impendendo quod valent faciunt, eorum fiant opera etiam, quæ facere ipsi non possunt. Sed inter hæc sciendum est, quia cum proximorum causis exterioribus qui aptè deserviant, defunt, debent hi quoque qui spiritualibus donis pleni sunt, eorum infirmitati condescendere, terrenisque illorum necessitatibus in quantum decenter valeant, charitatis condescensione fervire. Nec tædere animum debet, si sensus ejus contemplationi spiritualium semper intentus, aliquando dispensandis rebus minimis quasi minoratus inflectitur, quando illud Verbum per quod constant omnia creata, ut prodesset hominibus, assumpta humanitate voluit paulominus ab Angelis minorari. Quid ergo mirum si homo se propter hominem attrahit, dum creator hominum & Angelorum, formam hominis propter hominem suscepit? Nec tamen minoratur sensus cum sic attrahitur: quia tantò subtilius superiora penetrat, quantò humilior pro amore conditoris nec inferiora contemnit. Quid indignum nobis vel difficile est, si supra infraque animum ducimus, qui eadem manu corporis lavamus faciem, qua etiam calcamus pedem? Beatus igitur Job quia cum magna ageret, minima non depexit, dicit: [*Et causam quam nesciebam, diligentissimè investigabam.*] Qua in re notandum video, ne ad proferendam sententiam nunquam præcipites esse debeamus, ne temerè indiscussa iudicemus, ne quælibet mala audita nos moveant, ne passim dicta sine probatione credamus. Quod profectò perpetrare perumus, si auctoris nostri subtilius facta pensamus. Ipse quippe ut nos à præcipitata sententiæ prolacione compesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis ejus, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, qui ait: *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis: descendam videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint; an non est ita, ut sciam.* Omnipotens itaque Dominus & omnia sciens, cur antè probationem quasi dubitat, nisi ut gravitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum antè præsumamus credere, quàm probare? Ecce per Angelos ad cognoscenda mala descendit, moxque facinorosos percudit: atque ille patiens, ille mitis, ille de quo scriptum est: *Tu autem Domine cum tranquillitate iudicas;* ille de quo scriptum est rursus: *Dominus patiens est redditor;* in tanto crimine involutos inveniens, quasi patientiam prætermisit, & diem extremi iudicij expectare ad vindictam noluit, sed eos igne iudicij ante iudicij diem prævenit. Ecce malum quasi cum difficultate credidit cum audivit, & tamen sine tarditate percussit, cum verum cognoscendo reperit: ut nobis videlicet daret exemplum, quòd majora crimina & tardè credenda sunt cum audiuntur, & citius punienda sunt cum veraciter agnoscuntur. Hujus ergo diligentia beatus Job sollicitudinem gerens, ait: [*Et causam quam nescie-*

B

C

D

E

23.

2. g. 1. e.
Dens
omnipotens.

Gen. 18.

e

Sup. 12.

e

Eccle. 5.

e

bam, diligentissime investigabam.] Quæ scilicet verba etiam per vocem Ecclesiæ ad interpretationem typicam possumus non inconvenienter referre. Ipsa quippe per electos suos cum mala carnalium iudicat, hoc quod nescit, investigat: quia mala quæ nescit operando, investigat per iudicium corrigendo. Sancta itaque Ecclesia cum iniustorum fuerit ad tempus improbitate compressa, remittitur dicens: [*Causam quam nesciebam, diligentissime investigabam.*] Ac si aperte dicat: Mala quæ in electis meis agendo non noveram, in iniquis hominibus distincte iudicando plectebam. Et quia nunc virtute prædicationis suæ diabolum conterit, atque ex ejus ore uniuscuiusque quem suspicit, animam rapit, sequitur dicens.

Quod dentibus diaboli prædam eripit, qui ab errore vel malitia aliquem prædicando convertit.

CAPUT XV.

Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.] O qualem de ore diaboli prædam tulit, quando ipsum raptorem Saulum convertendo rapuit, quando adhuc spirans minarum, acceptis epistolis pergebat Damascum, & dum persequendo fideles, congregaret * plebem diabolo, cognoscendo fidem ipse aggregatus est Christo. Toties ex iniqui dentibus Ecclesia prædam tulit, quoties ex erroris morfu animam prædicando diripuit. Quis namque iniquus verius dici potest, quam diabolus? Cujus molas conterimus, quoties differendo contra ejus insidias, occulta illius machinamenta monstramus: ac sic de ejus dentibus prædam tollimus, quia mentem quam jam ad peccatum frangendo momorderat, ad salutem vitæ convertendo revocamus. Per molas quippe occulta ejus insidiæ, per dentes verò aperta jam culpæ perpetratio demonstratur. De quibus nimirum molis ac dentibus per Psalmistam scriptum est: *Deus verò conteret dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet Dominus.* Sed sanctus vir antè se asserit molas contere, ut post de dentibus illius prædam potuisset auferre: quia tunc veraciter prædam de ejus dentibus tollimus, cum prius molas illius contere scimus. Prius enim necesse est occulta consiliorum illius machinamenta prodere, ut auditoris nostri animam valeamus postmodum ab aperto lapsu revocare. Hujus iniqui molas ipse summus pastor Ecclesiæ prædicando conterebat, cum diceret: *Sobrii estote & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit, querens quem devoret, cui resistite fortes in fide.* Contra hunc leonem sancta Ecclesia, quia ejus insidias conspicit, fidei caulas munit. Cujus toties molas frangit, quoties hæreticorum argumenta destruit: totiesque ab ejus dentibus prædam diripit, quoties ab errore quempiam prædicando convertit. Et quia plerique justorum tunc erunt, qui se Ecclesiasticæ pacis tempore ab hoc mundo exituros esse crediderunt, beatus Job dum sua narrat, voces quoque justorum sequentium indicat, dicens.

Quod sancta Ecclesia filios suos in nido pacis enutrit.

CAPUT XVI.

Dicebamque. In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.] Quid hoc loco per nidi nomen exprimitur, nisi tranquilla quies fidei, qua unusquisque infirmus nutritur? Multitudo quippe illa bonorum, quæ persecutionum temporibus fuerit deprehensa, nutrimentorum suorum dies quasi in nido, sic in loco quietis, explere se credidit. Nam nisi sancta Ecclesia infirmos quoque filios nunc in

nido pacis enutrit, et, Psalmista non diceret: *Etenim ps. 83. passer invenit sibi domum, & turtur nidum, ubi reponat pullos suos.* Jam * quippe domum invenit sibi passer; quia æternum celi habitaculum noster Redemptor intravit. Et turtur invenit nidum; quia sancta Ecclesia amore conditoris affecta, crebris gemitibus utitur, & velut nidum sibi, id est, pacatissimam fidei quietem construit, in qua crescentes filios quasi plumescentes pullos, quousque ad superiora evolent, charitatis gremio calefactos fovet. Igitur quia tunc erunt, qui pacis tempore se ad superna migrare, id est, à nido evolare crediderunt, eorum vox beati Job voce prævenitur, cum ait: [*Dicebamque, In nidulo meo moriar.*] Quia verò hoc ipsum sibi pacis otium ex multorum dierum longitudine promittebant, rectè subjungit, dicens: [*Et sicut palma multiplicabo dies.*] Palma enim tardè proficit, sed diu in viriditate subsistit. Cum multis autem difficultatibus sancta Ecclesia ad fidei statum venit, & pro collectione plurimorum, in ejusdem fidei gloria diutius stare concupiscit. Sicut palma ergo multiplicare se dies credidit, quæ emergente subitæ tentationis articulo, pacis suæ gratiam & tardè à fidelibus adeptam, & citius ab infidelibus interceptam dolet. Nec immerito justorum vita palmæ comparatur: quia scilicet palma inferiùs tactu aspera est, & quasi aridis corticibus obvoluta; superius verò & visu & fructibus pulcra: inferiùs corticium suarum involutionibus angustatur: sed superius amplitudine pulcræ viriditatis expanditur. Sic quippe est electorum vita, despecta inferiùs, superius pulcra: in imo ista quasi multis corticibus obvolvitur, dum innumeris tribulationibus angustatur: in summo verò illa quasi pulcræ viriditatis foliis amplitudine retributionis expanditur. Habet quidem aliud palma, quo à cunctis arborum generibus differt. Omnis namque arbor in suo robore juxta terram vasta subsistit, sed crescendo superius angustatur, & quanto paulisper sublimior, tanto in altum subtilior redditur. Palma verò minor ab imis inchoat, & juxta ramos ac fructus ampliori robore exurgit: & quæ tenuis ab imis proficit, vastior ad summa succrescit. Quibus itaque alia arbuta nisi terrenis mentibus inveniuntur esse similia, inferiùs vasta, superius angusta? quia nimirum omnes hujus sæculi dilectores, in terrenis rebus fortes sunt, in cælestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem defudare appetunt, & pro spe perpetua ne parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris qualliber injurias tolerant, & pro cælesti mercede vel tenuissimi verbi ferre assistere fortes sunt, in oratione verò coram Domino vel unius horæ momento lassantur. Sæpe nuditatem, dejectionem, famem, pro acquirendis divitiis atque honoribus tolerant, & earum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant: superna autem laboriosè querere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. Hi itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum designatur proficiens vita justorum, qui nequaquam sunt in terrenis studiis fortes, & in cælestibus debiles; sed longius atque distantius studiosos se Deo exhibent, quam sæculo fuisse meminerunt. Nam cum quibusdam per prædicatorem nostrum dicitur: *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestra: sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiae & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem: eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur: Si nequaquam amplius potestis, saltem tales estote in fructu bonorum opere-*

Dist. 47. c. Omnes hujus.

Rom. 6. e propter infirmitatem carnis vestra: sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiae & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem: eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur: Si nequaquam amplius potestis, saltem tales estote in fructu bonorum opere-

Fide ep. 24. lib. 10.

* al. li-
be:tas,
quos in
carne v.
h. usū
terreno
volup-
tas.
26.

Esa. 40.
E

27.

psal. 1. a

L. no. 23.

rum, quales fuistis dudum in actione vicioꝝ; ne debiliores vos habeat sancta * libertas charitatis, quam in carne validos habuit usus terrenæ voluptatis. Sunt verò nonnulli, qui cum cælestia appetunt, atque huius mundi noxia facta derelinquunt, ab inchoatione sua quotidie inconstantia pusillanimitate deficiunt. Quibus hos, nisi arbutis reliquis similes dixerim, qui nequaquam tales superius surgunt; quales inferius oriuntur? Hi quippe ad conversionem venientes, non tales quales coeperunt, perseverant, & quasi more arborum, inchoatione vasti sunt, sed tenues crescunt: quia paulisper per augmenta temporum patiuntur detrimenta virtutum. Sensim quippe in eis desideria superna languescunt; & qui robusta ac fortia proposuerant, debilia atque infirma consummant: dumque ætatis augmento proficiunt, quasi flexibiles crescunt. Palma verò, sicut dictum est, vastior in summitate est, quam esse coeperit ex radice: quia sæpe electorum conversio plus finiendo peragit, quam proponit inchoando; & fit tepidius prima inchoat, ferventiùs extrema consummat: videlicet semper inchoate se æstimat, & idcirco infatigabilis in novitate perdurat. Hanc scilicet justorum constantiam Propheta intuens, ait: *Qui confidunt in Domino, mutant fortitudinem suam, assumunt pennas ut aquila, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Mutant quippe fortitudinem; quia fortes student esse in spiritali opere, qui dudum fuerant fortes in carne. Assumunt autem pennas ut aquila; quia contemplando volant. Currunt & non laborant, quia velocibus magna celeritate prædicant. Ambulant & non deficient; quia intellectus sui velocitatem retinent, ut tardioribus condescendant. In cunctis verò bona quæ accipiunt, quantò aliis libenter accommodant, tantò ipsi incommutabiles in novitate perdurant: & qui tenues à radice inchoationis exeunt, fortes in culminis perfectione convalescunt. Dicat itaque beatus Job ex persona sua, dicat ex voce sanctæ Ecclesiæ his, quos pacis tempore ad se conversos habuerat, atque in bonis moribus perseveraturos crederat: *[Dicebamque, In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.]* Quasi enim palmam multiplicare se dies credit, quæ mentes fidelium ad extremum usque robustiores exurgere purabat. Cum enim multorum corda persecutionibus coeperint lassata mollescere, doler jam in se quasi ad debilitatem tendere, quos mirabatur fortia proposuisse. Et quia mente semper spiritali scientiæ intendit, rectè subjungitur: *[Radix mea aperta est secus aquas.]* Juxta aquas enim radix aperitur, quando ad percipiendam veritatis fluentia latenter cogitatio mentis expanditur. Ut enim in superiori libro jam diximus, solet in sacro eloquio radicis nomine occulta cogitatio designari. Radicem igitur nostram secus aquas aperimus; cum infusioni intimæ cogitationem taciti cordis intendimus. Quæ scilicet verba si ad vocem sanctæ Ecclesiæ ducimus, radix illius ipsa debet incarnatio Redemptoris intelligi. Quæ juxta aquas aperta est, dum Deus invisibilis per assumptionem humanitatis suæ patuit aspectibus visionis nostræ. Creator quippe qui in divinitate videri non poterat, assumpsit à nobis unde videretur à nobis. Radix ergo secus aquas aperitur; quia auctor humani generis per humanitatem suam hominibus demonstratur. Unde rectè quoque per Psalmistam dicitur: *Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum.* Decursus quippe aquarum sunt quotidiani transitus deficientium populorum. Et de semetipsa Veritas dicit: *Si in ligno viridi hæc faciunt, in arido quid fiet?* Lignum ergo secus decursus aquarum est, quia fructum & protectionem sui nobis umbraculi proferens, apparuit creator in carne, ut humanum genus per resur-

rectionem figeret, quod per defectum quotidie ibat in mortem. Sequitur: *[Et ros morabitur in messe mea.]* Subaudis, dicebam. Messio enim sanctæ Ecclesiæ non inconvenienter accipitur, cum perfectæ animæ corporibus abstractæ, velut matura segetes à terra decisa, ad cælestia horrea demigrant: quod quia non nostra virtute, sed cælesti gratia largiente agitur, bene ait: *[Et ros morabitur in messe mea.]* Ros namque desuper cadit, messis deorsum colligitur. Ergo ros morabitur in messe; quia gratia desuper veniens agit, ut digni simus qui de inferioribus colligamur. Ipsa quippe nos desuper infundente, fructum bonorum operum ferimus. Unde rectè quoque per Paulum dicitur: *Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit.* Si enim quaratur quid sit ros desuper veniens, ait: *Gratia Dei sum id quod sum.* Si intueamur messem sub rore crescentem, ait: *Et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi.* Sequitur: *[Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.]* Subaudis, dicebam. Superiori quippe sententiæ conjungitur, quod locutione continua subinfertur, cum ait: *[Dicebamque, In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.]* Ac deinde subjungitur: *[Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in messe mea. Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.]* Cunctis vera scientibus liquet, quòd ad vetustam vitam vitia pertinent, virtutes ad novam. Hinc enim Paulus dicit: *Exuentes vos veterem hominem cum actibus suis, induentes novum.* Hinc rursus ait: *Vetus homo non est simul crucifixus est.* Hinc Psalmista ex typo humani generis loquens, inter malignos spiritus deprehensus dicit: *In veteravi inter omnes inimicos meos.* A fervore etenim mentis vel inter spirituales inimicos, vel inter carnales quoque proximos, ipso aliquo modo vivendi usû veterascimus, & assumptæ novitatis speciem fuscamus. A qua tamen vetustate quotidie si studio circumspeditionis invigilamus, orando, legendo, bene vivendo renovamur: quia vita nostra dum lacrymis lavatur, bonis operibus exercetur, sanctis meditationibus tenditur, ad novitatem suam sine cessatione reparatur. Beatus igitur Job sic sua narrat, ut nostra significet: quia sancta Ecclesia cum fideles suos conspicit ad vitæ veteris culpas redire, eos quos novitatem mentis intueret perdere, cogitur plorare. Prædicator quippe egregius discipulis suis dicit: *Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos ante Dominum?* Sancta ergo Ecclesia quasi amissam gloriam deplorat, cum fideles suos ad vitam veterem redire considerat. Ait enim: *[Dicebam, Gloria mea semper innovabitur;]* quia eos quos in se novæ vitæ militare credit, vetustis desideriiis servire cognoscit. Arcus autem nomine in sacro eloquio aliquando malorum insidia, aliquando dies iudicii, aliquando verò ipsa eadem sacra eloquia designantur. Per arcum quippe insidia figurantur, sicut per Psalmistam dicitur: *Intenderunt arcum suum, rem amaram.* Per arcum quoque dies extremi iudicii designatur, sicut per eundem rursus Psalmistam dicitur: *Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis: dedisti meruentibus re significationem, ut fugiant à facie arcus.* In arcu enim quantò longè trahitur chorda, tantò de eo districtior exit sagitta. Sic nimirum sic extremi iudicii dies quantò longè differtur ut veniat, tantò cum venerit, de illo districtior sententia procedit. Idcirco autem diversis nunc cladibus percutimur, ut his correcti, paratiores tunc inveniri valeamus. Unde illic præmissum est: *Ostendisti populo tuo dura, flagella videlicet sæculi, quæ secuturum gravius iudicii diem præcurrunt.* Potasti nos vino compunctionis: ut terrena gaudia in lacrymas veterentur. *De-*

disti

disti metuentibus resignificationem, ut fugiant à facie arcus. Ac si diceret: Hoc tempus misericordiae est, illud tempus iudicii erit. Per ista ergo hujus temporis flagella significans, quomodo tunc percussurus es, quando non parcens iudicas, qui sic districte modo percutis, quando parcis. Aliquando autem per arcum etiam sacra Scriptura signatur. Ipsa quippe arcus est Ecclesiae, ipsa arcus est Domini, de qua ad corda hominum sicut ferientes sagittae, sic terrentes sententiae veniunt. Unde recte quoque per Psalmistam dicitur: *Arcum suum tendit & paravit illum, & in ipso paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.* Arcum namque suum Dominus tendit; quia cunctis peccatoribus per Scripturam sacram minas exhibuit. In quo arcu scilicet vasa mortis prae paravit; quia secundum eloquij sui sententiam, eos qui nunc corrigi negligunt, reprobos damnat. In quo etiam sagittas suas ardentibus effecit; quia in eos quos per terrorem corrigit, accensas verborum sententias emittit. De hoc praedicatorum arcu per Esaiam dicitur: *Cum sagittis & arcu ingrediuntur illuc:* quia nimirum sancti Apostoli ad feriendam Gentilis vitae duritiam cum districtis verborum spiculis venerunt. Quid igitur hoc in loco arcus nomine, nisi sacrum eloquium debet intelligi? In chorda etenim Testamentum novum, in cornu verò Testamentum vetus accipitur. In arcu autem dum chorda trahitur, cornu curvatur. Sic in hoc eodem sacro eloquio dum Testamentum novum legitur, duritia Testamenti veteris emollitur. Ad ejus namque spiritualia & blanda praecepta, illius litterae se rigor inclinat: quia Testamentum novum, dum quasi quodam bonae operationis brachio trahitur, in Testamento veteri severitatis iura flectuntur. Nec indecenter dicimus chordam Testamento novo congruere, quod de incarnatione Dominica certum est extitisse. Quasi ergo chorda trahitur, & cornua cuvantur: quia dum in Testamento novo incarnatio mediatoris agnoscitur, ad spiritalem intelligentiam rigor Testamenti veteris inclinatur. Ait igitur sanctus vir: [*Dicebam, Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.*] Arcus in manu, est Scriptura sacra in operatione. In manu etenim arcum tenet, qui divina eloquia quae intellectu cognoscit, operatione perficit. Instauratur ergo arcus in manu, dum quidquid in sacro eloquio studendo cognoscitur, vivendo

completur. Hinc etiam Salomon dicitur in fortes spiritualis pugnae describeret bellatores, ait: *Ommes tenentes gladios, ad bella doctissimi.* Quid namque in divina Scriptura per gladium figuretur, Paulus aperuit, dicens: *Et gladium spiritus, quod est verbum Dei.* Salomon autem non ait: *Ommes habentes gladios, sed tenentes:* quia videlicet verbum Dei non est mirabile solummodo scire, sed facere. Habet quippe, sed non tenet gladium, qui divinum quidem eloquium novit, sed secundum illud vivere negligit. Et doctus esse ad bella jam non vellet, qui spiritalem quem habet gladium, minime exercet. Nam resistere tentationibus omnino non sufficit, qui hunc verbi Dei tenere gladium male vivendo postponit. Sancta itaque Ecclesia, quae subsequenti persecutione deprimitur, malorum abundantiam, & bonorum inopiam pensans, beati Job vocibus damna sua praenunciat, dicens: [*Dicebamque, In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in messe meae. Gloria mea semper innovabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.*] Quae videlicet cuncta considerans, nequaquam spe cassa falleretur. Nam perfecti quique multos nunc ejus conspiciunt adjuutores, sed pensant proculdubio quod emergente persecutionis articulo, ex his plerique hostes illius fiunt, qui esse pacis tempore ejus cives videntur. Non autem de omnibus ita desperant: sed tamen plerumque contingit, ut hi, de quibus majorem fidei fiduciam habuerant, ipsi ejusdem fidei hostes atrociores fiant: ut eos tunc videant contra sacra eloquia agere, ex quorum se operatione crediderant haec eadem sacra eloquia ad praedicationis gratiam restaurare. Quae tamen tempora jam nunc inchoasse ingemiscimus, cum multos intra Ecclesiam positos cernimus, qui aut nolunt operari quod intelligunt, aut hoc ipsum quoque sacrum eloquium intelligere ac nosse contemnunt. A veritate etenim avertentes auditum, ad fabulas convertuntur, dum omnes quae sua sunt quarunt, non quae sunt Philip. Iesu Christi. Scripta Dei ubique reperta opponuntur oculis; sed haec cognoscere homines dedignantur. Pene nullus quaerit scire quod credit. Multitudo ergo bonorum praecedentium arcum suum destrui dolebat, quae sacrum eloquium restaurari semper per studium subsequendum credebatur.

SANCTI GREGORII MORALIS EXPOSITIONIS IN BEATVM JOB LIBER VIGESIMVS.

CAPUT PRIMUM.

UAMVIS omnem scientiam atque doctrinam Scriptura sacra sine aliqua comparatione transcendat; ut taceam quod vera praedicat, quod ad caelestem patriam vocat, quod à terrenis desiderijs ad superna amplectenda cor legentis immutat, quod dictis obscurioribus exercet fortes, & parvulis humili sermone blanditur: quod nec sic clausa est, ut pavesci debeat; nec sic patet, ut vilescat: quod usu fastidium tollit, & tanto amplius diligitur, quanto amplius meditatur: quod legentis

S. Greg. Tom. I.

animam humilibus verbis adjuvat, sublimibus sensibus levat: quod aliquo modo cum legentibus crescit: quod à rudibus lectoribus quasi recognoscitur, & tamen doctis semper nova reperitur: ut ergo de rerum pondere taceam, scientias tamen omnes atque doctrinas ipso etiam locutionis suae more transcendit: quia uno eodemque sermone dum narrat textum, prodit mysterium, & sic scit praeterita dicere, ut eo ipso noverit futura praedicare, & non immutato dicendi ordine, eisdem ipsis nunciabus novit & antea describere, & agenda ferre: sicut

o o